

Internetconsultatie Besluit praktijkgerichte vakken vmbo gl en tl

VO-raad, Stichting Platforms vmbo (SPV) en Platform-TL

1. Algemene reactie

De VO-raad, SPV en Platform-TL staan positief tegenover het versterken van de praktijkgerichte component in het voortgezet onderwijs en zijn verheugd over de invoering van praktijkgerichte vakken. De wijze waarop de praktijkgerichte vakken nu worden ondergebracht in de gl roept veel vragen op die tot op heden nog niet zijn opgelost. Dat is helaas een consequentie van het parkeren van de invoering van de nieuwe leerweg. Het praktijkgerichte programma is oorspronkelijk immers onderdeel van het traject van de nieuwe leerweg. Met dit traject zouden de gemengde en theoretische leerweg (tl) per 1 augustus 2024 worden samengevoegd; het praktijkgerichte programma zou dan een nieuw vak worden binnen deze nieuwe leerweg. Nu de invoering van de nieuwe leerweg voorlopig is 'geparkeerd' is ervoor gekozen een praktijkgericht vak in de bestaande structuur van de beide leerwegen in te voeren. In de uitwerking zoals die nu voorligt ontwikkelen beide leerwegen zich los van elkaar en lijken ze zich verder uit elkaar te ontwikkelen in plaats van dichterbij elkaar te komen.

Gelijk onderwijsaanbod

Het is onwenselijk om de praktijkgerichte programma's voor beide leerwegen op verschillende wijzen in te voeren. De praktijkgerichte vakken in de gl en tl zouden in beide leerwegen een gelijk onderwijsaanbod moeten kennen qua niveau en opbouw. In de voorstellen zoals deze voorliggen krijgen de vakken in gl en tl een andere invulling en gaan uit elkaar lopen. Dit leidt tot verwarring en is lastig uit te leggen aan de doelgroep. Dit is zeer onwenselijk. De conclusie dat beide leerwegen uit elkaar lopen, wordt ingegeven door:

- Het feit dat gl-leerlingen naast een praktijkgericht vak twee beroepsgerichte keuzevakken moeten volgen. Dit maakt dat zij een beroepsgericht programma volgen van 520 uur tegen 320 uur in de tl. Daarnaast moeten zij (verplicht) profielgebonden vakken volgen (horend bij hun praktijkgerichte programma), terwijl tl-leerlingen deze vakken niet hoeven te volgen.
- In de gl is het praktijkgerichte vak opgenomen in het profieldeel, als alternatief van het profielvak. Het profielvak is niet te kiezen als extra vak voor het doorstroomrecht, zo is geregeld bij het bepalen van de doorstroomvoorwaarden in de gl. In de tl telt hetzelfde praktijkgerichte vak, als onderdeel van de te kiezen vrije keuzevakken in het vrije deel, wel mee in het doorstroomrecht naar het havo. Hierdoor moeten leerlingen uit de gl die door willen stromen naar het havo een extra avo-vak volgen en afsluiten (bovenop het toch al zwaardere programma), wat hun doorstroommogelijkheden beperkt.

Licentiegebonden en licentievrije praktijkgerichte vakken

Er wordt onderscheid gemaakt tussen licentiegebonden en licentievrije praktijkgerichte vakken. Echter in tl en de gl heeft het begrip 'licentievrij' een andere betekenis. Waar zes praktijkgerichte vakken in de tl licentievrij zijn, zijn dat er in de gl maar twee. Inhoudelijk gaat het om dezelfde vakken. Dit leidt tot een inconsequente wijze van regelgeving. Het is niet wenselijk dat er per leerweg onderscheid gemaakt wordt tussen licentievrije en licentiegebonden vakken. Aan te raden is om de zes vakken die in de pilot licentievrij zijn, ook de komende tijd voor de gl licentievrij te houden. In de Kamerbrief van mei 2023 is dit ook als zodanig aangekondigd. Een deel van de huidige pilots met licentievrije vakken in de gl zou anders geen doorgang kunnen vinden. Deze pilotscholen hebben veel tijd en energie gestoken in de succesvolle ontwikkeling en uitvoering van deze licentievrije vakken in de gl (bijvoorbeeld Floracollege – een groene school, die de pilot met het pgv Z&W heeft uitgewerkt en opgezet). Het stopzetten van deze pilots betekent kapitaalvernietiging en demotivering van scholen voor de invoering van pgv's. Deze pilotscholen zouden de mogelijkheid moeten behouden om ook in de periode 2024-2028 het licentievrije pgv van de pilot aan te bieden.

In de gl zijn praktijkgerichte vakken gekoppeld aan profielgebonden avo-vakken, in de tl is deze koppeling niet aanwezig. In beide leerwegen moet de koppeling gehandhaafd of losgelaten worden. Er is geen reden om de koppeling in de tl los te laten en in de gl te handhaven.

Naast de ongelijkheid tussen een praktijkgericht programma in de gl of de tl is er ongelijkheid tussen scholen. De meeste vmbo-scholen hebben zowel een gl als een tl-licentie en kunnen kiezen in welke leerweg zij een praktijkgericht programma aan gaan bieden. Door de hierboven beschreven ongelijke zwaarte van een praktijkgericht programma, zullen de meest scholen kiezen voor het aanbieden van een praktijkgericht programma in de tl. Een minderheid van de scholen, die alleen een gl-licentie heeft, wordt hiermee beperkt en daarmee wordt hun positie in het nu veranderende speelveld, aangetast. Het gaat hier om vrijwel alle vmbo-Groen-scholen binnen een verticale scholengemeenschap, om scholen die het profiel Maritiem en Techniek aanbieden en enkele gl-scholen met andere profielen.

Deze ongelijkheid kan opgelost worden door deze scholen in de vrijwillige fase (2024-2028), net als in de pilot, ontheffing te geven voor de tl. In de structurele fase (na 2028) kan het opgelost worden door gl en tl wettelijk samen te voegen tot één leerweg. Zie ook de opmerking over de fase 2024-2028 in de kamerbrief d.d. 11 mei "praktijkgerichte programma's".¹

2. Wat vindt u van een praktijkgericht vak als keuzevak in het tl-programma

De VO-raad, SPV en Platform-TL zijn groot voorstander van de invoering van het praktijkgerichte programma in de tl. Het praktijkgerichte programma draagt bij aan een betere voorbereiding op zowel de keuze als de daadwerkelijke overstap naar vervolgonderwijs, een goede beroepsoriëntatie voor leerlingen, meer gemotiveerde leerlingen door contextrijk leren én een betere aansluiting van vmbo, vervolgonopleidingen en bedrijfsleven door betere onderlinge samenwerking. Leerlingen doen praktische ervaringen op in en buiten de school, er worden naast de cognitieve ook de praktische vaardigheden ontwikkeld en leerlingen worden uitgedaagd deze met elkaar te verbinden. We verwachten dat dit leidt tot minder uitval en switchen in het vervolgonderwijs.

De VO-raad, SPV en Platform-TL zijn daarom voorstander van het verplicht stellen van het praktijkgerichte programma voor alle tl-leerlingen.

3. Wat vindt u van de toevoeging van het praktijkgerichte vak aan het onderwijsprogramma van de gl in het licht van het huidige onderwijsprogramma van de gl (inclusief beroepsgericht programma)?

De VO-raad, SPV en Platform-TL zijn voorstander van invoering van het praktijkgerichte programma in de gl en tl. Zo zijn er bijvoorbeeld diverse tl-scholen die werken met een onderwijsprogramma waarin 6 avo-vakken en een beroepsgericht programma aan alle tl-leerlingen wordt aangeboden. Zij zijn blij met de ontwikkelingen van het praktijkgericht programma in plaats van het beroepsgerichte programma voor de tl.

Echter, de huidige wijze van invoering van de praktijkgerichte vakken in de gl zorgt voor veel verwarring en is moeilijk aan de buitenwereld uit te leggen. De wijze waarop het pgv nu wordt ondergebracht in de gl roept veel vragen op die tot op heden nog niet zijn opgelost. Zie ook de toelichting onder punt 1 'Algemene reactie'.

4. Wat vindt u van de mogelijkheid om de praktijkgerichte vakken T&T en IT aan te mogen bieden in alle profielen van de gl?

Als alle tl-scholen de kans krijgen om deze vakken aan te mogen bieden, is het terecht dat ook gl-scholen dit aan mogen bieden. Maar het is verwarrend dat de praktijkgerichte vakken T&T en IT in alle profielen van de gl aangeboden mogen worden, aangezien T&T en IT met veel van de profielen geen koppeling hebben. De technologische toepassingen binnen een profiel komen in het examenprogramma van het profiel zelf aan de orde. Veel platforms binnen SPV zien weinig meerwaarde in het binnen alle profielen van de gl mogen aanbieden van T&T en IT. Aan de andere kant is het wenselijk zoveel mogelijk te voorkomen dat er verschillende voorwaarden voor enerzijds de gl en anderzijds de tl ontstaan. Of van die mogelijkheid binnen de gl gebruik gemaakt gaat worden is dan van ondergeschikt belang.

Daarnaast de vraag waarom bovenstaande niet geldt voor TIV, deze staat niet genoemd bij MVI, Z&W, E&O, HBR, Groen en D&P.

5. Vindt u dat de samenwerking met een bedrijf of instelling verplicht moet worden gesteld voor het kunnen aanbieden van een praktijkgericht vak in zowel de gl en tl?

Eén van de doelstellingen van het praktijkgerichte programma is dat leerlingen praktische ervaring opdoen binnen én buiten de school. De wijze waarop iedere school dit organiseert is aan de school zelf. De huidige omschrijving geeft scholen voldoende ruimte om dit te organiseren. Het is daarbij van belang dat de samenwerking met (regionale) organisaties buiten de school er ook voor zorgt dat leerlingen kennismaken met diverse facetten van de beroepspraktijk. Door bijvoorbeeld mee te lopen, opdrachten uit te voeren en met werknemers te spreken kunnen leerlingen in het kader van hun LOB-programma ontdekken of deze beroepspraktijk hen aanspreekt. Bij de kwaliteitsbeoordeling van het onderwijs is het van belang om aan te tonen op welke wijze de ervaringen met bedrijfsleven zijn opgedaan.

¹ [Kamerbrief "praktijkgerichte programma's d.d. 11 mei , pag. 3: Een toekomstbestendig aanbod](#)

"Op dit moment worden er in de pilot 13 praktijkgerichte programma's ontwikkeld. Deze 13 programma's zijn wat mij betreft niet het eindplaatje. De samenleving is continu in beweging, en dus beweegt het onderwijs en daarmee het vmbo mee. De komende tijd ga ik met het veld in gesprek om tot een aantrekkelijk aanbod te komen van praktijkgerichte programma's dat organiseerbaar en toekomstbestendig is. Hiervoor gebruik ik tevens de monitor van de pilot. Een aanpassing op het aanbod van het praktijkgerichte programma wil ik niet eerder dan per schooljaar 2028-2029 invoeren."

Samenwerking met het regionaal bedrijfsleven vraagt om regionale coördinatie en afstemming. Voorkomen moet worden dat alle vmbo-scholen in een regio apart het bedrijfsleven en instellingen gaan benaderen. Het is aan te bevelen goed te verkennen hoe scholen ondersteund kunnen worden bij deze samenwerking. Investeren in bijvoorbeeld regionale coördinatie en afstemming zou een goede stap in die richting kunnen zijn. In het wetsvoorstel wordt al melding gemaakt van het opzetten van regionale platforms waarop bedrijven, instellingen en scholen terecht kunnen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het financieel mogelijk maken van een regionale contactpersoon die voor alle scholen in de regio werkt.

6. Vindt u dat het praktijkgerichte vak in zowel de gl als de tl als extra vak voor het doorstroomrecht naar het havo moet kunnen gelden?

De VO-raad, SPV en Platform-TL willen een gelijke behandeling van gl en tl-leerlingen in het doorstroomrecht naar het havo. Bij de voorgestelde aanpak is er juist sprake van een ongelijke behandeling. Het pgv wordt als een avo-vak gepositioneerd, maar in de doorstroomvoorwaarden naar het havo wordt het pgv verschillend toegepast in beide leerwegen. Het is onwenselijk dat het praktijkgerichte programma binnen de ene leerweg als beroepsgericht programma wordt beoordeeld en binnen de andere leerweg als avo-vak (zie ook punt 1 'Algemene reactie'). Leerlingen in de gl die door willen stromen naar het havo moeten een extra avo-vak volgen en afsluiten, bovenop het toch al zwaardere programma (meer uren). Dit beperkt de doorstroommogelijkheden, waardoor sprake is van ongelijke kansen voor leerlingen. De oplossing voor een gelijke behandeling van gl en tl leerlingen in het doorstroomrecht naar het havo zal nader onderzocht moeten worden.

7. Wat vindt u van de afsluiting van het praktijkgerichte vak door middel van een schoolexamen?

De VO-raad, SPV en Platform-TL zijn van mening dat het praktijkgerichte programma inderdaad met een schoolexamen afgesloten moet worden. Daarmee kan het programma op een wijze worden afgesloten dat past bij de regio, bij de opdrachten die door bedrijven en instellingen rondom de school zijn gegeven en het geeft scholen de ruimte om het examen op een passende wijze vorm en inhoud te geven. Die ruimte geeft ook direct de verplichting om te zorgen voor een goede kwaliteit van die schoolexamens.